

דף קט: ההוא שתלא

הסבר הסוגיה

הבו ליה שבחיה - שאם נטע שש גפנים, כל אחת שווה דינר - ייטול ששה דינרים.

אנא פלגא דשבחא קאמינא - בשווי שלושה דינרים.

עד האידנא - בכל שנה נוטל בעה"ב פירות שלוש גפנים וכן השתל, כאילו חצי הכרם שייך לזה וחציה לזה.

השתא - בא השתל להסתלק בלא זמנו, וכשייתן לו בעה"ב כעת חצי השבח (שלושה דינרים) - הריהו קונה ממנו כביכול את חלקו,

בעי למיתב מנתא לאריסא - ומעכשיו צריך בעה"ב אריס שיעבוד אף בחלקו. בשכרו ייטול האריס שלישי: מתוך החצי של בעה"ב (שלוש גפנים) ייקח הוא שלישי (גפן אחת), ולבעה"ב תישארנה שתי גפנים.

ריבעא דשבחא:

סבר רב אשי למימר ריבעא דהוא דנקא - בכרם שש גפנים, האריס עתיד לייטול בשבח שלישי - שתי גפנים; בעה"ב צריך לייטול שלושה, שלא יפסיד מהסתלקותו של השתל. לשתל נשארה איפוא גפן אחת לקחת בשבח, והיינו ריבעא (אחד מארבעה), רבע ממה שנשאר אם לא נביא בחשבון את חלקו המיועד של האריס; דהוא דנקא - ששית מכלל הכרם (גפן אחת מתוך שש).

אלא אי אמרת ריבעא ממש - ייטול השתל גפן ומחצה (רבע מן השש).

מטי פסידא לבעה"ב פלגא דנקא - שהאריס העוסק בכרם ייטול שלישי ממנו - שתי גפנים; נשארו לבעה"ב שתי גפנים ומחצה (השתל נוטל, כזכור, גפן וחצי), והוא הפסד של חצי גפן ממה שהיה ראוי בעה"ב לקבל, והיינו "פלגא דדנקא", אחד משנים-עשר בכרם.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי: ולימא ליה אנת מנתא דילך הב ליה לאריסא - לעולם ריבעא ממש, השתל ייטול גפן ומחצה, ובעה"ב לא ייתן את כל הכרם לאריס אלא רק את חלקו שלו, דהיינו ארבע גפנים וחצי, והאריס ייטול בהן שלישי - גפן וחצי - הרי נשארו לבעה"ב שלושה גפנים, ולא מטי ליה פסידא!

אמר ליה: כי מטית לשחיטת קדשים - תא ואקשי לי.

[ד' באדר"א התשס"ה]